

Н. А. Юдіна

ИССЛЕДОВАНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПОЛИМОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ

В статье раскрываются структура мотивационной сферы и возможности использования методики полимотивации В.Ф.Моргуня для исследования учебной мотивации студентов разных форм обучения. Анализируется включение учебного компонента в разные содержания, уровни, формы и модальности деятельности.

Ключевые слова: мотив, мотивация учения, концепция многомерного развития личности.

N. A. Yudin

RESEARCH ON PECULIARITIES OF STUDENTS' POLIMOTIVATION

The article is aimed at investigating the peculiarities of students' polimotivation and determining the place of academic motivation in it. The study was carried out according to the questionnaire of V. F. Morgun. It involved 150 fourth- and fifth-year students of full- and part-time education as well as students obtaining second university degree at Psychological and Pedagogical Faculty in Poltava State Pedagogical University named after V.G. Korolenko. The results of students' polimotivation research and the analysis of academic motivation allow the author to come to the following conclusions. Full-time students show the highest level academic motivation in different types of activity, such as labour activity, communication and self-development. At the same time the leading motives of part-time students and second university degree seekers are the professional ones. Full-time students' academic motivation in activities of different levels is also higher than that of part-time students and second university degree seekers: on the level of education full-time students prefer wide social motives to narrowly personality ones; on the level of reproduction and creativity academic motives are more significant. Full-time students show prevailing of academic motivation in perceptive, speech and intellectual forms. All the students do not include educational component in motorial and productive forms of activity. Full-time students' mood modality depends more on such educational components as marks, classes, relationships with their fellow students and teachers. Going forward, it is planned to investigate the dynamics of student's polimotivation during their studying at higher educational institution and revealing the difference in the polimotivation of students specializing in different fields.

Keywords: motive, academic motivation, concept of multidimensional personality development.

Подано до редакції 09.06.14

УДК: 159.923.2:378-057.875

С. П. Яланська

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТА В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розвиток особистості в умовах вищого навчального закладу буде тим успішнішим, чим більш свідомо буде зорієнтований процес навчання на актуалізацію творчого потенціалу студента, на формування в нього рис, що забезпечують його повноцінну творчу реалізацію в подальшій професійній діяльності. Здійснюється активний пошук таких психолого-педагогічних систем, які максимально сприяли б формуванню самостійної, соціально активної, творчої особистості, здатної до саморегуляції власної життєдіяльності.

Ключові слова: творчий потенціал, творча компетентність, розвиток, самостійна робота, самостійність, студент, вищий навчальний заклад.

На сучасному етапі, важливим є формування та розвиток особистості, здатної самостійно і творчо мислити. Існує потреба в забезпеченні психологічних умов вищої школи, що пов'язана з розвитком творчого потенціалу майбутніх фахівців, які можуть самостійно приймати рішення, швидко адаптуватися до змін та постійно самовдосконалюватися. Значна увага приділяється активізації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Для розкриття проблеми розвитку творчого потенціалу студентів важливим є урахування положень: концептуальних підходів до розуміння особистості та процесу її становлення (Г. Балл, П. Гальперін, В. Зликов, Г. Костюк,

С. Максименко, В. Семиченко, Т. Титаренко, Н. Чепелева, Ю. Швалб та ін.); провідних вітчизняних та зарубіжних концепцій розвитку творчості особистості (Л. Виготський, Дж. Гілфорд, Г. Костюк, О. Леонтьєв, В. Моляко, Р. Стернберг); ідей про механізми творчості (А. Маслоу, В. Роменець, Г. Уеллес); підходів до розвитку педагогічної творчості (В. Загвязинський, В. Кремень, М. Поташик, І. Раченко, В. Сухомлинський); ідей щодо структури і розвитку мотиваційної та ціннісно-сислової сфери особистості (Б. Братусь, З. Карпенко, В. Чудновський) [1,2,3,4,5,10,11]. Використовувались положення про компетентнісний підхід до розвитку творчого потен-

ціалу особистості, розкриті у дослідженнях вітчизняних науковців – Я. Болубаша, О. Волобуєвої, К. Левківського, О. Овчарук, О. Пометун, С. Сисоєвої та ін.; у наукових дослідженнях учених Росії, зокрема: О. Бермуса, В. Краєвського, С. Кульневич, О. Олейникової, В. Серікова, О. Тутолміна, А. Хуторського та ін.; у дослідженнях зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Равен, К. Маслач, Р. Стернберг, Р. Хайгерті та ін [2,6,8,9,11]. На сьогодні визначається якісно новий етап удосконалення творчої самостійної роботи студентів у навчально-виховному процесі, якій присвячена значна кількість наукових праць. Вагомий внесок у дослідження особливостей організації самостійної роботи студентів зробили В. Бондар, В. Козаков, В. Кремень, О. Мороз, П. Підкасистий, В. Шинкарук [11]. Проблема формування самостійності, організації самостійної роботи студентів розглядається у працях різних науковців (С. Глухих, З. Горностаєва, С. Гончаренко, Б. Йосипов, Л. Жарова, І. Зязюн, В. Козаков, І. Кралевиц, Л. Кірсанова, В. Лозова, О. Пехота, М. Поташник, М. Ярмаченко та ін.); напрямки удосконалення професійної підготовки фахівця до творчої діяльності розкрито у працях А. Алексюка, О. Кондратюка, Ю. Львової, С. Максименка, М. Поташника, В. Семиченко та ін [11]. Науковою цінністю для розв'язання проблеми розвитку творчого потенціалу особистості є концепція В. Моляко, за якою творчість розглядається як діяльність, котра сприяє створенню, відкриттю чогось раніше невідомого певній особистості (суб'єктові). Автор визначає п'ять стратегій творчої діяльності, екстраполяція змісту яких на життєвий шлях особистості дозволяє охарактеризувати їх таким чином:

1) стратегія аналогізації пов'язана з використанням вже відомої моделі життєвого шляху чи його частини, що не зводиться до копіювання раніше створеного, припускає внесення нового в аналог або використання відомої моделі життєвого шляху в інших умовах і по-новому;

2) стратегія комбінування полягає в різних перестановках, зміні життєвих ситуацій, власне комбінування окремих компонентів відомих життєвих шляхів;

3) стратегія реконструювання проявляється в побудові життєвого шляху протилежного раніше відомому, вона пов'язана з пошуком справді іншого, нового, стосується це окремої життєвої ситуації чи життя в цілому;

4) універсальна стратегія припускає відносно рівномірне застосування аналогізації, комбінування і реконструювання, причому кожна стратегія стосовно

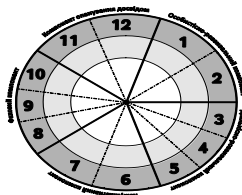
побудови життєвого шляху є паритетною щодо інших;

5) стратегія спонтанних дій, випадкових підставок здійснюється тоді, коли немає домінуючої стратегії, а пошук здійснюється ніби без плану, без певної логіки, за випадковим орієнтиром чи методом спроб і помилок. Уявляється, що стосовно життя ця стратегія найбільш схожа з підлітковим «експериментуванням», коли чіткі життєві орієнтири ще не вироблені [5].

Ми переконані, що розвиток творчого потенціалу студента пов'язаний з його творчою компетентністю. Під творчою компетентністю майбутнього фахівця, ми розуміємо найвищий рівень розвитку професійної компетентності, коли людина здійснює професійну діяльність на творчій основі стабільно і безперервно. Структура розвитку творчої компетентності студента базується на основних структурних компонентах професійної компетентності: особистісно-розвивальному; діяльнісно-розвивальному; комунікативному; фаховому; опануванні досвіду. Показниками досягнення творчої компетентності є ціннісно-педагогічна, мотиваційна, психолого-педагогічна, організаційна, методична, дидактична, інформаційна компетенції, вербально-комунікативна, невербальна, компетенція самовдосконалення, понятійне та творче мислення (рис. 1).

На основі визначених показників, критеріїв, психологічних та педагогічних засобів нами розроблено зміст та основні етапи розвитку творчої компетентності майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі.

Розвиток творчої компетентності майбутніх учителів має здійснюватися на основі підготовчого, діагностичного та розвивального етапів. Розвивальний етап повинен забезпечуватися психолого-педагогічними засобами у навчально-виховному процесі ВНЗ: а) психологічні: розвиток творчого мислення; прагнення до самовдосконалення; розвиток діалогічного спілкування як творчого процесу; мотивація до самостійного творчого опрацювання матеріалу; розвиток творчих здібностей у діяльності; розвиток фахової підготовки, понятійного мислення; б) педагогічні: організація навчальної діяльності, у ході якої студенти реалізують себе як творчі особистості; забезпечення конструктивного постійного зворотного зв'язку; встановлення партнерського спілкування; забезпечення мотивації до дослідницької діяльності, активності та креативності під час занять; організація навчального процесу з метою більш глибокого оволодіння студентами навчальним матеріалом.

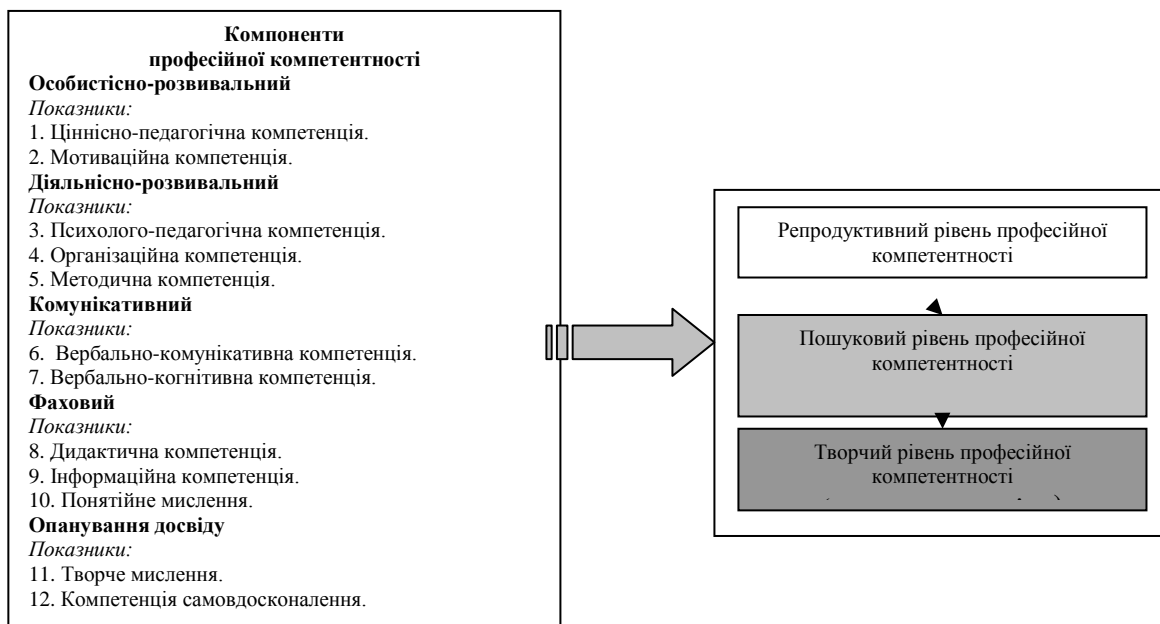

Рис. 1. Структура моделі розвитку творчої компетентності майбутніх учителів

На основі визначених тенденцій створено програму розвитку творчої компетентності майбутніх учителів. Метою програми є розвиток визначених показників розвитку творчої компетентності майбутніх учителів. Завдання програми – це розвиток показників компонентів професійної компетентності: особистісно-розвивального; діяльнісно-розвивального; комунікативного; фахового; компоненту опанування досвіду. Авторська програма передбачає створення спеціального навчально-виховного середовища у процесі підготовки вчителів у ВНЗ з наступними характеристиками:

- а) установка на особистісно-розвивальний компонент (ціннісно-педагогічна, мотиваційна компетенції);
- б) установка на діяльнісно-розвивальний компонент творчої компетентності (психолого-педагогічна, організаційна, методична компетенції);
- в) формування та розвиток педагогічного спілкування як творчого процесу на основі вербально-комунікативної, невербальної компетенції; д) установка на фахове зростання на основі дидактичної, інформаційної компетенції, понятійного мислення;
- д) поглиблення опанування педагогічного досвіду (розвиток творчого мислення, компетенції самовдосконалення).

Важливою для ефективного впровадження програми є інтеграція психолого-педагогічних засобів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Організаційно-методичними умовами сприяння розвитку творчої компетентності майбутніх фахівців, які забезпечує програма, є:

- організація навчальної діяльності, у ході якої студенти реалізують себе як творчі особистості;
- забезпечення конструктивного постійного зворотного зв'язку;

- встановлення партнерського педагогічного спілкування;
- забезпечення мотивації до дослідницької діяльності, активності та креативності під час занять.

За результатами анкетування вчителів (176 педагогів, різних за фахом, з досвідом роботи більше трьох років) стосовно проблем розвитку творчого потенціалу особистості у навчально-виховному процесі ми отримали відповіді, що акцентують увагу на відсутності у значної кількості майбутніх вчителів: спрямованості до самовдосконалення (88,0%); натхнення, морального задоволення (76,0%); інтуїції (80,0%); глибокого аналізу інформації (98,0%); позитивних емоцій (60,0%); прогнозування результатів діяльності (89,0%); прагнення розуміти свої помилки та виправляти їх (100%); сприятливого мікроклімату у колективі (90,0%); наполегливості, волевільних зусиль (100%); комунікабельності (98,0%); працелюбності (89,0%); готовності до експерименту (75,0%); бажання реалізації своїх знань (88,0%); високих вимог до власної діяльності (90,0%); широкого кругозору (86,0%); постійного пошуку нового (88,0%). Щодо питання розуміння вчителями розвитку компетентності особистості отримали відповіді, які включають такі складові: прагнення до розвитку, здатність дивуватися при зіткненні з новим, незвичним, ентузіазм, здатність до самовираження, вміння повністю орієнтуватись у проблемі (97,0%); спонтанність, безпосередність, оригінальність, дивергентність мислення, здатність до швидкого здобуття нових знань, чутливість, сприйнятливості до нового (85,0%); здатність легко долати перешкоди, відступати, відмовлятися від своїх думок, теорій, здатність відкидати несуттєве, другорядне, готовність напружено і важко працювати, до складання складних структур із елементів, до синтезу та до аналізу, до комбінування, до диференціації явищ (78,0%); внутрішня

зрілість, ствердження свого «Я», здатність зберігати впевненість в умовах невизначеності (63,0%). Важливою умовою авторської програми є розвиток самостійності студентської молоді. Сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України визнають самостійну роботу основним видом навчально-пізнавальної діяльності студентів. За психологічним словником, самостійність – узагальнена властивість особистості, що виявляється в ініціативності, критичності, адекватній самооцінці і почутті особистої відповідальності за свою діяльність і поведінку. Вона пов'язана з активною роботою думки, почуттів і волі. Цей зв'язок двосторонній: 1) розвиток мисленнєвих і емоційно-вольових процесів – необхідна передумова самостійних суджень і дій; 2) судження і дії, що створюються у ході самостійної діяльності зміцнюють і формують здатність не лише свідомо приймати вмотивовані дії, але й досягати успішного виконання прийнятих рішень всупереч можливим складнощам [7].

За результатами анкетування вчителів Полтавщини (176 осіб) на питання «Які чинники обумовлюють формування самостійності та активізацію самостійної роботи студентів», отримали такі відповіді: цілеспрямованість; працелюбність; готовність до експерименту; бажання реалізації своїх знань; постійне використання додаткових джерел інформації; вимоги сьогодення; високі вимоги до власної діяльності; широкий кругозір; постійний пошук нового; системний перегляд науково-пізнавальних передач, тощо. У Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка враховують основні групи самостійної роботи майбутніх учителів, яким притаманні специфічні види діяльності:

роботи, що спрямовані на формування навичок самостійно отримувати знання із різних джерел: робота з підручником, з таблицями, схемами, з роздатковим матеріалом, досліди на заняттях та в домашніх умовах, вивчення принципу дії приладів за моделями і схемами, робота з додатковою літературою;

роботи, що спрямовані на удосконалення знань, їх уточнення та поглиблення, вироблення вмінь використовувати знання на практиці: вирішення експериментальних, якісних, графічних задач проведення експериментів на встановлення взаємозв'язку між явищами, спостереження з метою уточнення умов, в яких відбувається явище, складання задач;

роботи, основна мета яких – формування у студентів умінь і навичок практичного характеру: побудова і аналіз графіків, виготовлення колекцій, гербаріїв;

роботи, основна мета яких розвиток творчих здібностей: підготовка доповідей, рефератів, розробка нових варіантів дослідів, розробка методики постановки дослідів, побудова гіпотез, виконання дослідів з елементами наукового дослідження [11].

Отже, при виконанні різних видів самостійної роботи у студентів формується самостійність, глибокі міцні знання, вміння регулювати власну діяльність, успішно її організувати. Важливо навчити студентів самостійно орієнтуватися в інформації, кількість якої постійно збіль-

шується, успішно її використовувати. Для цього необхідно під час організації самостійної роботи створювати відповідне навчально-методичне середовище із використанням електронних підручників, Інтернет- та гіпермедійних технологій, акцентувати увагу на розв'язування завдань на творчому і пошуковому рівні.

Розглянемо один із прикладів організації самостійної роботи студентів V курсу природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка у процесі вивчення дисципліни «Етнопсихологія». Виконання самостійних завдань з етнопсихології дає можливість студентам розширити знання про: особливості становлення та міждисциплінарні зв'язки етнічної психології; етнопсихологічні аспекти особистості; національний характер та ментальність; культура як основний чинник диференціації народів, етнічні функції культури; етнопсихологічні аспекти особистості; національний характер та ментальність; психологію міжетнічних конфліктів (детермінанти, типологія, способи вирішення). Сформувані вміння: обґрунтовувати і продуктивно навчати, забезпечувати розвиток і корекцію діяльності індивіда, соціальної групи, спільноти; виявляти специфіку соціальних та етнічних стереотипів, упереджень; застосовувати психологічні методи аналізу основних життєвих потреб вимушених мігрантів, інших проблемних соціальних та етнічних груп; розробляти рекомендації щодо зміни наявних небажаних соціальних, етнічних стереотипів, упереджень.

Самостійна робота студентів передбачає виконання творчого звіту, метою якого є глибокий самостійний аналіз дослідження, висловлення власних думок щодо вирішення тих чи інших питань, представлений такими складовими:

1. Вступна частина (розкривається актуальність дослідження).
2. Теоретична частина (здійснюється теоретичний аналіз проблеми).
3. Експериментальна частина (визначається ставлення фахівців, студентів, та інших осіб щодо вирішення тієї чи іншої проблеми, обізнаність про її особливості, тощо. Результати дослідження оформляються графічно з обґрунтуванням).
4. Висновки та рекомендації (розкриваються отримані результати дослідження, пропонуються власні рекомендації щодо вирішення проблеми).

Критерії оцінювання знань студентів з курсу «Етнопсихологія», при виконанні завдань самостійної роботи, передбачають максимальну кількість балів – 20. 17-20 балів, коли студент досконало володіє матеріалом курсу, вміє подати наукове обґрунтування. Звіт підготовлено на творчому рівні. Виступ представлено грамотно, логічно, простежується усвідомлення зв'язку між теорією і практикою. Наявна авторська презентація. 11-16 балів, коли студент досконало володіє матеріалом курсу, вміє подати наукове обґрунтування. Звіт підготовлено на творчому чи пошуковому рівні. Виступ представлено грамотно, логічно, простежується усвідомлення зв'язку між теорією і практикою. Наявна авторська презентація. Але є деякі

неточності та недопрацювання. 5-10 балів, коли студент обізнаний із загальними уявленнями з етнопсихології, але відповідь не чітка, поверхова, не ілюструється прикладами. Спостерігається неточне оперування понятійним апаратом, науковою термінологією. Наявна авторська презентація. Але є ряд неточностей та недопрацювань. 0-4 бали, коли студент не володіє основними знаннями і вміннями відповідно до вимог типової програми з курсу. Відповідь містить грубі помилки, неточності. Відсутня презентація.

Отже, при виконанні різних видів самостійної роботи у студентів формується самостійність, глибокі міцні наукові знання, вміння регулювати власну діяльність, успішно її організувати, що обумовлює розвиток творчості. Важливо навчити майбутнього фахівця самостійно орієнтуватися в інформації, кількість якої постійно збільшується, успішно її використовувати. Для цього необхідно формувати здатність студента творчо, нешаблонно мислити, самостійно поповнювати свої знання. Програму розвитку творчої компетентності майбутніх учителів упроваджено у навчальний процес Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. О. Психологічні аспекти гуманізації освіти: кн. для вчителя / Г. О. Балл. – К.: Рівне, 1996. – 128 с.
2. Волобуєва О. Ф. Творча компетентність викладача вищої школи: психологічний аспект [Електронний ресурс] / О. Ф. Волобуєва // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електрон. наук. фах. вид. / гол. ред. І. О. Грязнов – Хмельницький, 2011. – Вип. 4. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_4/11vofspa.pdf.
3. Клименко В. В. Етапи розвитку творчості / В. В. Клименко // Психологічна газета. – 2007. – № 2. – С. 24–29.
4. Максименко С. Д. Психологія особистості / С. Д. Максименко. – К.: Вид-во ТОВ «КММ», 2007. – 296 с.
5. Моляко В. О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 2005. – № 6. – С. 2–9.
6. Моргун В. Ф. Інтедифія освіти: Психолого-педагогічні основи інтеграції та диференціації (інтедифії) навчання на прикладі шкільного циклу

REFERENCES

1. Ball, H. O. (1996). *Psychologichni aspekty humanizatsii osvity* [Psychological aspects of education humanization]. Kyiv: Rivne [in Ukrainian].
2. Volobuieva, O. F. (2011). *Tvorcha kompetentnist vykladacha vyshchoi shkoly: psykholohichni aspekt* [The creative competence of higher school teacher: psychological aspect]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of State Border Guard Service of

(довідка № 2988/01-30/26 від 07.06.2011 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01-379 від 23.05.2011 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/1042 від 09.06.2011), Криворізького державного педагогічного університету (довідка № 29-381 від 9.06.2011 р.), Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського (довідка № 800 від 06.06.2011 р.) та ін. Отже, можливості розвитку творчої компетентності майбутніх учителів полягають у створенні навчально-виховного середовища, що забезпечує специфічні психолого-педагогічні засоби, які сприяють інтеграції компетенцій у творчу компетентність. Наше дослідження не розкриває всіх аспектів розвитку творчого потенціалу студентів в умовах вищого навчального закладу. Воно може бути продовжене у напрямку вдосконалення психологічних засобів оптимізації розвитку творчої компетентності майбутніх фахівців з урахуванням порівняльного аналізу особливостей творчої компетентності фахівців різних спеціальностей.

природничих дисциплін / В. Ф. Моргун. – Полтава: Наук. зміна, 1996. – 78 с.

7. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К.: Вища шк., 1982. – 215 с.
8. Сисоєва С. О. До проблеми організації творчої навчальної діяльності учнів / С. О. Сисоєва // Обдарована дитина. – 2001. – № 8. – С. 2–8.
9. Тутолмин А. В. Становление и развитие творческой компетентности будущего учителя (на основе системного подхода): автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А. В. Тутолмин; Чуваш. гос. пед. ун-т. – Чебоксары, 2009. – 42 с.
10. Чепелева Н. В. Діалог як механізм творчості / Н. В. Чепелева // Обдарована дитина. – 2007. – № 7. – С. 4–10.
11. Яланська С. П. Психологічні засади розвитку творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін: теорія і практика: [монографія] / С. П. Яланська; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка – Полтава, 2010. – 374 с.

Ukraine]. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_4/11vofspa.pdf [in Ukrainian].

3. Klymenko, V. V. (2007). *Etapy rozvytku tvorchosti* [Stages of creativity development]. *Psykholohichna hazeta – Psychological newspaper*, 2, 24–29 [in Ukrainian].
4. Maksymenko, S. D. (2007). *Psykholohiia osobystosti* [Personality Psychology]. Kyiv: Vydavnytstvo TOV "KMM" [in Ukrainian].

5. Moliako, V. O. (2005). Tvorchyи potentials liudyny yak psykholohichna problema [Human creativity as a psychological problem]. *Obdarovana dytyna – Gifted Child*, 6, 2–9 [in Ukrainian].

6. Morhun, V. F. (1996). *Intedyfii osvity : Psykholoho-pedahohichni osnovy intehratsii ta dyferentsiatsii (intedyfii) navchannia na prykladi shkilnoho tsyklu pryrodnychkh dystsyplin [Integration and differentiation of education: psychological and pedagogical foundations of integration and differentiation of training as exemplified in school cycle of natural sciences]*. Poltava : Nauk. Zmina [in Ukrainian].

7. Voitko, V. I. (Ed.). (1982). *Psykholohichni slovnyk [Psychological dictionary]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

8. Sysoieva, S. O. (2001). Do problemy orhanizatsii tvorchoi navchalnoi diialnosti uchniv [To the problem of

pupils' creative learning activities organization]. *Obdarovana dytyna – Gifted Child*, 8, 2–8 [in Ukrainian].

9. Tutolmin, A. V. (2009). Stanovlenie i razvitie tvorcheskoy kompetentnosti buduschego uchitelya (na osnove sistemnogo podkhoda) [Formation and development of future teachers' creative competence (based on systemic approach)]. *Doctor's thesis*. Cheboksary [in Russian].

10. Chepelieva, N. V. (2007). Dialoh yak mekhanizm tvorchosti [Dialogue as a mechanism of creativity]. *Obdarovana dytyna – Gifted Child*, 7, 4–10 [in Ukrainian].

11. Yalanska, S. P. (2010). *Psykholohichni zasady rozvytku tvorchosti maibutnikh uchyteliv biolohichnykh dystsyplin: teoriia i praktyka [Psychological bases of the development of future Biology teachers' creativity: theory and practice]*. Poltava [in Ukrainian].

С. П. Яланская

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТА В УСЛОВИЯХ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Развитие личности в условиях высшего учебного заведения будет тем успешнее, чем более сознательно будет ориентирован процесс обучения на актуализацию творческого потенциала студента, на формирование у него черт, обеспечивающих его полноценную творческую реализацию в дальнейшей профессиональной деятельности. Осуществляется активный поиск таких психолого-педагогических систем, которые максимально способствовали формированию самостоятельной, социально активной, творческой личности, способной к саморегуляции собственной жизнедеятельности.

Ключевые слова: творческий потенциал, творческая компетентность, развитие, самостоятельная работа, самостоятельность, студент, высшее учебное заведение.

S. P. Yalanska

DEVELOPMENT OF STUDENT'S CREATIVITY UNDER CONDITIONS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

At the present stage, the formation and development of personality capable of thinking independently and creatively is of great importance. There is a need for providing psychological conditions at higher educational institutions aimed at the development of future specialists' creative potential, which will enable them to make their own decisions, to adapt quickly to changes and constantly improve themselves. Much attention is paid to the activation of students' self-study at higher educational institutions. The peculiarities of higher school students' creative potential are revealed in the article. The development of students' creative potential is connected to their creative competence, and independence formation. Future specialist's creative competence is understood to be the highest level of professional competence development, when a person performs his/her professional activities on the basis of creativity in a stable and continuous way. The opportunities for the development of future teachers' creative competence lie in creating training and educational environment which provides specific psychological and pedagogical means that facilitate the competencies integration into creative competence. It has been found out, that when performing various types of independent work students obtain independence, deep solid scientific knowledge, the abilities to regulate their own activity and successfully organize it, which, in its turn, leads to the development of creativity. It is important to teach future specialists to orient themselves in the information, the amount of which is constantly increasing, to use it successfully. Our study does not cover all the aspects of students' creative potential development at higher educational institutions. It can be extended in the direction of improving the psychological means of optimizing the development of future specialists' creative competence with the comparative analysis of the peculiarities of the creative competence of specialists of different specialties.

Keywords: creativity, creative competence, development, independent work, independence, student, higher educational institution.

Подано до редакції 28.05.14